

DAĞLAR KİRAYA VERİLEBİLİR Mİ?

Hatırlanacaktır, 2003 yılında bir tasarı hazırlanmış ve Anayasa'nın 169. maddesindeki "Devlet ormanları kanuna göre, devletçe yönetilir ve işletilir" ifadesi, "Devlet ormanları devletçe yönetilir, işletilir ve işlettirilir" şeklinde değiştirilmek istenmiştir. Ancak daha sonra bu girişimden vazgeçildiği bilinmektedir.

"İşlettirilir" terimi, mülkiyete dokunmadan, orman kaynaklarının devlet yerine özel kişilerce işletilmesine izin verme anlamını taşımaktadır.

"İşletme" terimi bir mal yahut hizmetin pazar için üretilmesi, pazarlanarak kâr sağlanması, dolayısıyla ürünün bir "fiyatının" bulunuyor olması anlamını içermektedir.

Oysa "yönetim" teriminin kapsamı "işletme" terimine göre farklılık arz etmektedir. Pazarla, dolayısıyla da ürünün fiyat iktisabetmesiyle ilgisi bulunmayan, kâr amacına dönük olmayan, o nedenle belki de yalnızca kaynak harcanmasını gerekli kılan bir ürüne ilişkin düzenlemeler "yönetim" kapsamı içerisinde kalmaktadır. Orman kaynakları yönetimi bu tür ürün örnekleriyle doludur. Sayılan özellikler söz konusu etkinliklere "kamu hizmeti" niteliğini, ürünün elde edildiği kaynağa da "kamu malı" niteliğini kazandırmaktadır.

İşletmecilik terimi, pazarı dolayısıyla da fiyatı olan üretim etkinliklerini kapsamaktadır. Örneğin bir doğa parçasının düzenlenerek ve donatılarak kâr elde etme amacıyla turizme açılması, yani turizm olanaklarının pazarlanması işletmecilik yapma anlamına gelmektedir. Tomruk veya reçinenin piyasada değerlendirilmesi de buna bir başka örnektir. Anayasa'ya göre, örneklendirilen işletmecilik etkinlikleri devlet ormanlarında devlet tarafından gerçekleştirilmek durumundadır.

Dolayısıyla orman kaynağının, yani arazinin ve üzerindeki değerlerin, bu alan ister Orman Genel Müdürlüğü'nün, ister Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın elinde olsun, özel sektör tarafından işletilmesi ya da işletmecilik için özel kişilere tahsis edilmesi Anayasa'ya aykırıdır.

Ormanların en önemli çıktılarında biri olan su ele alındığında, eğer bu konudaki arz ve talep kesimleri örgütlenmiş ve bir pazar ve fiyat oluşmuşsa, su kâr amacı doğrultusunda pazarlanıyorsa, bu çıktıyı sağlayan kaynağın "işletilmesinden" söz etmek gerekmektedir. İfade edildiği gibi bu işletmeciliği Anayasa ışığında devlet ormanlarında devlet yapacak, özel sektöre izin verilemeyecek demektir.

Ancak yukarıda hatırlatılan Anayasa değişikliği girişiminin nedeni olarak Manavgat akarsuyunun İsrail'e satışı gösterilebilir. İsrail'in, havzanın yönetiminin ve denetiminin kendi elinde olmasını talep etmiş bulunması büyük bir olasılıktır.

Sözleşme taslakları gizli tutulduğundan şimdilik bu ifade bir tahmin olarak nitelendirilebilir. Ne var ki, havzanın İsrail'in yönetimine bırakılmasının ancak ve ancak "işlettirilir" teriminin Anayasa'ya eklenmesi ile mümkün olacağı açıktır.

Ne kadar doğru olduğu henüz belirlenmemiş olmakla birlikte, gazetelere bakılırsa, Isparta'nın Davraz Dağı'ndaki 42 000 dönüm alanın 49 yıllığına Fransız Comag Firmasına kiralanması konusunda anlaşma sağlanmış durumdadır. Gazetelerde, bu yap-işlet-devret modelinin bir ilk olduğu belirtilmektedir. Kayak mevsiminde, tek zirvesi olan Davraz Dağı'nda 500 000 turistin ağırlanması hedeflenmektedir. Bu durum net bir işletmecilik etkinliği örneğidir.

Buradaki temel sorun, söz konusu alanın orman yahut mera alanı olup olmadığıdır. Eğer söz konusu alan orman ve mera alanıyla örtüşüyorsa bunların tahsis edilmeleri mümkün değildir. Çevre ve Orman Bakanlığı'nın araziyi Kültür ve Turizm Bakanlığı'na devretmesi halinde de tahsis mevzuata aykırıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın adeta otomatik olarak çalışan bir mekanizmayla Orman Genel Müdürlüğü'nden devraldığı turizm alanlarındaki, bu bakanlığın yapmış olduğu tahsislerin çoğu da aynı şekilde birkaç açıdan mevzuata ve hukuk normlarına aykırı düşmektedir.

Günümüz mevzuatı dikkate alınır, tahsisin bir ihale ile yapılması gerektiği, ihaleye yerli ve yabancı tüm girişimcilerin katılabileceği ortadadır. Örneğin Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu yerli ve yabancı yatırımcılar arasında bir işlem farkının olmayacağını hükme bağlamıştır.

Enerji, haberleşme, eğitim, sağlık, liman, banka, maden... sektörlerindeki özelleştirme ve yabancılaşmaların yanına bir de bu "model" eklenmektedir. Öte yandan otoyolların ve barajların özelleştirilmesinden de söz edilmeye başlanmıştır. Özel sektöre açmanın yabancılaştırmayı teşvik etmek demek olduğu da kesindir.

"İşlettirir" teriminin, Anayasa'ya eklenmesi ihtiyacının yeniden gündeme gelmesi beklenmektedir (30/03/2007).

Prof. Dr.Uçkun GERAY